

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 49989-12-22 פ"ש נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

בפני כב' השופט ארז שני

המבקשת ו/או המתנגדת 1. סימה פ"ש, ת"ז 058257452

נגד

המשיבה 1. לינאדו פ"ש רימונה, ת"ז 058337114

פסק דין מתוקן ליום 5.7.2026

בעניין המנוח איתן פ"ש ז"ל, ת"ז 052336807

לפני שתי תובענות:

האחת, בקשה לצו קיום צוואת המנוח מיום 14/12/2021 אשר הוגשה על ידי רעייתו (להלן: "המבקשת"), צוואה לה הוגשה התנגדות על ידי גרושתו השנייה של המנוח (להלן: "המתנגדת").

התובענה השנייה היא בקשה לצו קיום צוואה קודמת של המנוח מיום 14/8/2007 אשר הוגשה על ידי גרושתו השנייה, לה הוגשה התנגדות על ידי רעייתו.

רקע עובדתי

המנוח איתן פ"ש ז"ל (להלן: "המנוח") הלך לבית עולמו ביום 4/5/2022, בהיותו כבן 68 שנים (יליד 15/7/1954), עקב מחלת הסרטן, בהיותו נשוי ואב ל- 4 ילדים.

המנוח נישא בחייו לשלוש נשים שונות.

מרעייתו הראשונה, ממנה התגרש בשנת 2006 נולדו למנוח 3 ילדים – טל, אור דורון ובר (להלן: "ילדי המנוח הבגירים").

מרעייתו השנייה, המתנגדת, לה נישא בשנת 2007 וממנה התגרש בשנת 2011, נולדה למנוח בת נוספת בשנת 2007 (להלן: "הקטינה").

מרעייתו השלישית, המבקשת, עימה חי כ- 11 שנים ונישא לה חודשים ספורים בטרם פטירתו (ביום 16/11/2021), לא היו למנוח ילדים.

המנוח בחייו ערך 3 צוואות.

הראשונה, צוואה בעדים מיום 14/8/2007 (להלן: "צוואת 2007"), לטענת המתנגדת בבחינת "צוואה חדדית" בה הוריש את כל עיזבונו למתנגדת.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 49989-12-22 פ"ש נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

השנייה, צוואה בעדים מיום 9/10/2013 (להלן: "צוואת 2013"), בה הוריש את כל עיזבונו למבקשת.
השלישית, צוואה בעדים מיום 14/12/2021 (להלן: "צוואת 2021"), הדומה לצוואת 2013, בה הוריש
את כל עיזבונו למבקשת.

את שתי צוואותיו האחרונות, הן את צוואת 2013 והן את צוואת 2021, ערך עו"ד מרק ישראל (להלן:
"עו"ד מרק").

המתנגדת מבקשת לקיים את צוואת 2007 ומתנגדת לצוואתו האחרונה של המנוח, צוואת 2021.

המבקשת מבקשת לקיים את צוואת 2021 ומתנגדת לקיום צוואת 2007.

המנוח והמתנגדת התגרשו ביום 4/4/2011, לשניהם היו אלו נישואים שניים. המנוח נישא בשלישית
ביום 16/11/2021 וכחודש לאחר מכן, ערך המנוח את צוואתו האחרונה מיום 14/12/2021 בה הנהיג
העיקרית היא מבקשת הקיום לצוואה זו.

המתנגדת הגישה ביום 6/6/2022 את הבקשה לצו קיום צוואת 2007 (ת"ע 50169-12-22), המבקשת
הגישה ביום 2/6/2022 את הבקשה לצו קיום צוואת 2021 (ת"ע 50137-12-22).

בעניין צוואת 2013 לא הוגש כל הליך, לא בקשה לקיימה, גם לא התנגדות לה.

ביום 22/12/2022 הגישו ילדיו הבגירים של המנוח את התנגדותם הן לצוואת 2007 והן לצוואת 2021
(ת"ע 50011-12-22).

התנגדותם התבססה בעיקרה על כך כי הן המתנגדת והן המבקשת השפיעו על המנוח לנתקו מילדיו,
צוואות המנוח המדירות את ילדיו הבגירים לאו צוואות סבירות הן וצוואת 2021 נערכה עת המנוח
לא היה כשיר ושיקול דעתו היה מוטל בספק.

ביום 21/12/2022 הועברו כלל ההליכים מהרשם לענייני ירושה לבית המשפט בכאן, בהתאם לסעיף
67א(א)(1) לחוק הירושה, תשכ"ה – 1965 (להלן: "חוק הירושה").

במסגרת ההליך ולבקשת ילדיו הבגירים של המנוח, מונה מומחה רפואי מטעם בית המשפט וכן ניתן
צו לגילוי ועיון ברשומותיו הרפואיות של המנוח.

ביום 5/7/2023 ביקשו ילדיו הבגירים של המנוח, לאחר שקיבלו את המסמכים הרפואיים, להורות על
מחיקת התנגדותם לצוואות המנוח, אף לבטל את מינויו של המומחה הרפואי, בקשה אליה נעתרתי
וקבעתי כי אלו לא יהיו חלק מן ההליכים.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 49989-12-22 פ"ש נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

עוד ברקע ובמהלך ההליכים, הגישה המתנגדת ביום 16/4/2023 בקשה לפסילתי (בקשה מס' 11 המונה 17 עמודים), בה בין היתר הלינה על משוא פנים, הבעת דעה, מתן החלטות לא מבוססות ועוד ועוד.

ביום 17/4/2023 דחיתי את בקשתה של המתנגדת וטעמיי מפורטים בהחלטתי.

בהליכי הצדדים התקיימו דיונים, נשמעו הוכחות ולאחר הגשת סיכומים, ניתן כעת פסק הדין.

טענות המתנגדת

צוואת 2007 נערכה כצוואה הדדית הזוהה לצוואה אותה היא ערכה, זו לא בוטלה מעולם על ידי המנוח, יש לקיימה ולדחות את הצוואות המאוחרות לה.

הודעת הפירוד אותה שלח עו"ד מרק למתנגדת אינה בבחינת ביטול צוואה הדדית בהתאם לסעיף 8א לחוק הירושה שכן הודעת ביטול צריכה להימסר על ידי המצווה עצמו ומכאן כי הודעה זו אינה תקפה. אין גם כל ראיה אחרת לכך שצוואת 2007 בוטלה בכתב כנדרש.

סעיף 8א(ב)(1) לחוק הירושה דורש הודעה בכתב על ביטול צוואה הדדית, המסירה צריכה להיות כזו שלא יהיה ספק שכן הזוג אכן קיבלה ואין מחלוקת כי במקרה זה הודעה זו לא נמסרה.

טענת המבקשת כי המנוח הודיע למתנגדת על ביטול הצוואה ההדדית בדרך אחרת ויש להסתפק בכלל הידיעה במקום כלל ההמצאה, דינה להידחות שכן כאשר ישנה הוראת חוק מפורשת הקובעת כי יש לערוך הביטול בהודעה בכתב, לא ניתן לפרש זאת כי די בידיעה משתמעת.

היעדר התייחסות המנוח לצוואה ההדדית בשתי צוואותיו המאוחרות מעיד כי לא היה בכוונת המנוח לבטלה.

אין מדובר בצוואה שנשתכחה ובהתאם למצב המשפטי "צוואה שנשתכחה" אינה עילה לבטלות צוואה.

גירושין בין בני זוג אינם מהווים "עילה מוצדקת" לביטול צוואה הדדית.

לצוואת 2007 גם יש היגיון שכן הן למנוח והן לה היו אלו נישואין שניים. לאחר שילדיו הבגירים של המנוח החרימו אותו, רצו המנוח והמתנגדת והמנוח להגן על בתם המשותפת, להבטיח את עתידה, זאת מחשש שילדיו הבגירים יתנכלו ויקפחו את בתם הקטנה. זאת עשו המנוח והמתנגדת אמצעות צוואה הדדית משותפת.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 49989-12-22 פ"ש נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

באשר לצוואת 2021, טענה המתנגדת, כי עו"ד מרק, שהוצג כעד ניטרלי, היה מעורב בהליך הגירושין בינה לבין המנוח ומצוי בניגוד אינטרסים. עדותו של עו"ד מרק בהליך היא עדות שקר לשיטתה.

המנוח בעת עריכת הצוואה האחרונה היה חולה במחלה סופנית אשר פגעה בשיקול דעתו ובצלילותו. במצב זה לא יכול היה המנוח לערוך צוואה.

על עו"ד מרק חלה החובה לקבל אישור רפואי בטרם ערך למנוח צוואה שעה שהמנוח היה חולה במחלת הסרטן ומרותק למיטתו, כך קובעות התקנות בעניין צוואה נוטריונית ויש להחילן גם על צוואה בעדים לאור הרחבת משמעות הביטוי "מרותק למיטתו".

המנוח נישא למבקשת ביום 16/11/2021, צוואת 2021 נערכה ביום 14/12/2021 והמנוח נפטר ביום 4/5/2022. סמיכות הזמנים מעלה חשש להשפעה בלתי הוגנת על המנוח, אשר כללה מרכיבים של אי הגינות, תוך ניצול מצבו הבריאותי והנפשי הרעוע, והיא אשר הביאה את המנוח לכלול הוראות שאינן משקפות את רצונו האמיתי.

במועד עשיית הצוואה המנוח היה חולה במחלה קשה וסופנית אשר פגעה בשיקול דעתו, בצלילותו ובכשרותו. המנוח נפטר כחמישה חודשים לאחר צוואת 2021 וסמיכות הזמנים מהווה ראשית ראיה למצבו הקשה בעת עשיית הצוואה ומעורבות המבקשת בהכנת הצוואה שכן המנוח במצבו לא יכול היה לערוך צוואה ללא מעורבותה.

המנוח היה תלוי במבקשת תלות מוחלטת, פיזית, נפשית וכלכלית והמבקשת ניתקה את המנוח מבני משפחתו, דבר אשר הגביר את תלותו בה.

עו"ד מרק היה מעורב בעריכת הצוואות והשפעתו הבלתי הוגנת על המנוח בעת עריכתן מעלה חששות רציניים לגבי אמינות התהליך הצוואתי.

המבקשת ניתקה את המנוח ממשפחתו, דבר שהגביר את התלות של המנוח בה והשפיע על רצונו החופשי בעת עריכת הצוואה. המבקשת אף הסתירה מבני משפחתו את מחלתו של המנוח ואף אחד מהם לא ידע על כך ועל המתנתו להשתלט מח עצם.

המנוח היה תלוי במבקשת תלות מוחלטת, פיזית, נפשית וכלכלית. המבקשת היתה היחידה שטיפלה בו, המבקשת בודדה את המנוח גם הסתירה את דבר פטירתו, את מועד הלווייתו ולא אפשרה לבני המשפחה להיפרד מהמנוח בחודשי חייו האחרונים.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 49989-12-22 פ"ש נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

גם אם כל נסיבה ונסיבה בנפרד אינה מעידה על השפעה בלתי הוגנת או מעורבות אסורה, הרי שמארג הנסיבות והצטברות העובדות והעילות מייצר תמונה של אי כשרות, תלות מוחלטת, בידוד המצווה, חוסר תום לב, צוואה שנערכה בנסיבות של ניגוד עניינים, הטעייה או טעות, השפעה בלתי הוגנת ומעורבות.

בסיכומי התשובה אותם הגישה המתנגדת טענה היא כי יש להתעלם, אף לפסול, את כתבי ההגנה בהליכי הגירושין שהתנהלו בינה לבין המנוח, על מנת לשמור על "אמינות", הגינות וניקיון ההליך שכן הם אינם ליבת המחלוקת בהליך זה ולכן אינם ראיות.

טענות המבקשת

צוואת 2013, אליה מתנגדת המתנגדת גם כן, זהה לצוואת 2021. למבקשת אין כל ידיעה אודות נסיבות צוואה זו אשר נערכה בסמוך לאחר סיום ההליכים הקשים בין המנוח למתנגדת, דבר הגיוני ומחזק את החלטת המנוח לערוך צוואה.

לתובעת גם אין ידיעה אודות צוואת 2021 ונסיבותיה ונודע לה על תוכנה רק לאחר פטירת המנוח עת עו"ד מרק העביר לה עותק ממנה.

המנוח, משנת 2011 ועד ליום פטירתו היה בנתק מוחלט מהמתנגדת, לא שוחח עמה ולא היה בכל סוג של קשר עמה. המנוח תיעב את המתנגדת בכל מאודו וייחל לה את הגרוע מכל. אין כל מציאות בה רצון המנוח היה להוריש ולו שקל אחד למתנגדת.

המתנגדת התעמרה במנוח, נהגה כלפיו באלימות, ניהלה כנגדו הליכים קשים ומכוערים (צווי הגנה, רדיפות בהוצל"פ, צווי מעצר), סחטה אותו כלכלית ורגשית, ניצלה אותו, מיררה את חייו והביאה אותו להתרסקות כלכלית. לאמור בלתי סביר לחלוטין לצפות כי המנוח חפץ להוריש לה דבר מה.

ניסיון המתנגדת לטעון כי לא קיבלה הודעת ביטול על הצוואה ההדדית הוא לא יותר מניסיון נלוז לזכות במה שאינו שלה ואינו מגיע לה.

על אף האמור בסעיף 8 לחוק הירושה באשר להודעה בכתב, החוק אינו דורש נוסח ספציפי אלא מתן הודעה בכתב.

ביום 11/8/2010, לאחר סבל רב שחוה המנוח בנישואיו הקצרים למתנגדת, העביר הוא למתנגדת באמצעות עורך דינו "הודעת פירוד", לפיה הודיע לה על רצונו לפירוד ולגירושין.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 49989-12-22 פ"ש נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1 המתנגדת ידעה והבינה כי הצוואה ההדדית אשר חתמו עליה בתחילת נישואיהם בטלה ומבוטלת נוכח
2 הליכי הגירושין הקשים והפירוד, כך גם עולה מכך שאישרה את קבלת הודעת הפירוד על כל המשתמע
3 מכך.

4
5 בנוסף, שלח המנוח למתנגדת אין סוף הודעות ביטול בכתב מהן עולה ביטול מוחלט של כל סוג קשר
6 ביניהם, ביטול מוחלט של כל התחייבות שהיתה קיימת ביניהם ולבטח ביטול כל מסמך לטובת
7 המתנגדת או הנוגע אליה. אין ולא יכולה להיות לכך כל פרשנות אחרת.

8
9 המנוח סבר כפי הנראה כי גירושיו וכל הודעות הפירוד מהוות ביטול לצוואתו ואף יתכן ששכח שחתם
10 עם המתנגדת על צוואה שכן לא הזכיר צוואה זו מעולם.
11 מדובר בצוואה שנערכה לפני שנים רבות, זמן קצר לאחר שנישא למתנגדת, בטרם גילה המנוח כי כל
12 מה שמעניין את המתנגדת זה כספו.
13 אין מקרה יותר ברור מזה לצוואה שנשתכחה מליבו של המצווה.

14
15 הסכם הממון בין המנוח והמתנגדת, הקובע הפרדה רכושית ביניהם, מלמד על רצונו הברור של המנוח
16 להפרדה רכושית מלאה ונוגע בכל המצבים העתידיים שיכולים להתרחש בין בני הזוג.

17
18 עו"ד מרק העיד כי המנוח, באופן וודאי, שלח למתנגדת הודעה על ביטול צוואת 2007 ולכן נכתב
19 בצוואת 2021 כי צוואתו הקודמת מבוטלת.

20
21 גם אם נפל פגם בהודעת הביטול, ולא היא, אזי מדובר בפגם בר תיקון בהתאם לסעיף 25 לחוק
22 הירושה, במקרים בהם אין כל ספק באשר לרצון המנוח לגבי הצוואה, כפי המקרה שבכאן.

23
24 בהתאם לפסיקה נקבע כי הגשת תביעה לגירושין ותביעות נלוות לה עולות לכדי הודעה בכתב כנדרש
25 בחוק.

26
27 המנוח לא היה בקשר עם בתו, תחילה בשל השפעת המתנגדת ובהמשך כשבגרה, מתוך בחירתה שלה.
28 המנוח אשר השלים עם מציאות זו בחר בהוראה מפורשת הן בצוואת 2013 והן בצוואת 2021 שלא
29 להוריש לה דבר.

30
31 צוואת 2007 אינה תואמת את מציאות חייו, אינה צוואתו האחרונה ומכאן כי יש לבטלה.

32
33 המנוח ערך צוואה חדשה כדין ובה ביטל את צוואותיו הקודמות באופן המקיים את הוראת הביטול
34 של צוואה בהתאם לסעיף 36 לחוק הירושה.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 49989-12-22 פ"ש נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1 צוואת 2021 הינה צוואה תקינה אשר לא נפל בה כל פגם ומהווה ביטוי לרצונו החופשי והמוגמר של
2 המנוח להוריש את עיזבונו לרעייתו, ביניהם היה קשר חם ואוהב, חיו חיים שלווים, מאושרים
3 ושמחים.

4
5 המנוח היה כשיר, צלול וחד עד יום פטירתו, אדם פעיל, דעתן, אנרגטי וניהל את עסקיו בעצמו עד
6 ליומו האחרון.

7 הנטל להוכיח כי המנוח לא היה כשיר לערוך את צוואת 2021 הוטל על המתנגדת, נטל בו לא עמדה.

8
9 טענת המתנגדת להשפעה בלתי הוגנת על המנוח נטענה ב"חצי פה", ללא כל ראיה או עדויות ואף אחד
10 ממבחני הפסיקה לא התקיימו, שכן המנוח היה עצמאי לחלוטין, לא נזקק לכל סיוע וכל מי שחפץ
11 בקשר עימו, יכול היה לעשות כן בכל עת.
12 נטל ההוכחה בעניין זה גם הוא רובץ על המתנגדת, גם בו לא עמדה.

13
14 צוואת 2021 הינה צוואה הגיונית שכן המנוח לא היה בקשר עם בתו מנישואיו למתנגדת, גם לא עם
15 ילדיו הבגירים.

16 בתם המשותפת של המנוח והמתנגדת היא שבחירה מרצונה החופשי להיות בנתק מוחלט עם המנוח.

17 בטרם דיון

18 בפתח דבריי, לא אוכל שלא להתייחס לדברי המתנגדת כפי שהועלו על ידה בסיכומים אותם הגישה
19 ובצורה נרחבת.

20
21 וכך בין היתר:

22 "...התנהלותו של השופט ארז שני במהלך ההליך מצביעה על כך שהוא אינו ראוי לתת פסק דין
23 בתיק זה. פעולותיו והחלטותיו מעידות על הפרה חמורה של עקרונות החוק והאתיקה השיפוטית,
24 מה שמסכן את אמון הציבור במערכת המשפטית.....

25 התנהלות השופט הציגה עיוות משפטי בוטה...

26 התנהלות השופט מהווה הפרה חמורה של חובתו לשמור על חזות נייטרלית ומעוררת חשש ממשי
27 למשוא פנים. הפרת כללי האתיקה השיפוטית על ידי השופט והעיוות המשפטי המכוון שהוא יצר
28 מחייבים בדיקה מחודשת של התיק ושיקול דחוף של הסרתו מהמשך טיפול בתיק זה לפני מתן פסק
29 דין, למען שמירת אמון הציבור במערכת המשפטית".

30
31 הפעם, את טענותיה אלו מבססת המתנגדת על שאלותי בחקירת עו"ד מרק, את אמירתי כי תגובת
32 המבקשת לקיום צוואת 2021 משלחת אותנו לתקנה 157 לעניין ערובה – וכל זאת עלול להתפרש לקו
33 האדום של משוא פנים ודעה קדומה בניגוד לסעיף 6 לכללי אתיקה לשופטים.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב -יפו

ת"ע 49989-12-22 פישר נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1 אזכיר שוב כי, המתנגדת הגישה בקשת פסלות אותה דחיתי כאמור ביום 17/4/2023. וכך מהחלטתי:

2
3 "כלל הוא שבקשה לפסלות צריכה להיות מוגשת על ידי ב"כ המבקשת כאשר היא מיוצגת,
4 לא כך נעשה כאן.

5 כלל הוא שכאשר מדובר בבקשה לפסלות שופט בגין פרוטוקול דיון מיום 12/2/2023, אזי
6 בקשה המוגשת באמצע חודש אפריל 2023, אינה בבחינת הזדמנות ראשונה.
7 לא ברור מהי הרשות הכחולה בה נעשה כביכול שימוש, והסבר לא מצאתי.
8 בפועל, מצווה בית המשפט בקדם משפט להביע עמדותיו בדבר הטענות המונחות בפניו
9 ולהצביע על סיכוייהן.

10 טענות בדבר אי אמירת אמת של הצד שכנגד, אין בהן כדי להביא לפסלות שופט.
11 העיון בפרוטוקול הדיון באשר לדברי בית המשפט הוא מאוזן, רגיל ואינו מצביע על חריצת
12 דעה, ונדמה שכל הבקשה לא נועדה אלא לנסות ולהחליף מותב, אולי משהו אחר יהיה קל
13 יותר למבקשת, לשיטתה.

14 הבקשה ארכנית אך בפועל אין בה ממש ואין בה עילה לשחרר את בית המשפט מחובתו לדון.
15 טענות ערטילאיות לאי נוחות, או הסבר בדבר אפשרות לחייב צד בהוצאות, אלו אינן עילה
16 לפסלות.

17 טענות בדבר החוק למניעת הסתערות במשפט אשר אינו קיים, ואם חשה המבקשת כי
18 הגיעה לא מוכנה לדיון, אין לה אלא להלין על עצמה".

19
20 החלטתי זו לא מנעה מן המבקשת לשוב על טענותיה בהרחבה (יתרה), תוך התעלמות מוחלטת
21 מהחלטתי, עליה בחרה שלא לערער, תוך ניהול המשך ההליך.

22
23 גם דברי פרוטוקול הדיון מיום 20/4/2023 בעניין זה לא מנעו מהמתנגדת להמשיך בטענותיה אלו, על
24 אף התנצלותה אותה עת, משמע "אין כל ערך למילים".

25
26 על אף בחירתה של המתנגדת לנהל ההליך בעצמה וללא ייצוג, הרי שאין בכך כדי להתיר לה לנהוג
27 בבוטות ובניגוד לדין או ככל שחפצה היא, בבחינת "אולי הפעם אצליח".
28 התנהלותה זו של המתנגדת התאפיינה כך לכל אורכו של ההליך וגם היא עניין לשיקול, לעת פסיקת
29 הוצאות.

דיון והכרעה

30
31 כזכור, ביום 14/8/2007 ערכו המנוח והמתנגדת צוואות בשני מסמכים נפרדים.
32 לא נטען כי אין המדובר בצוואות הדדיות (למעט בתגובת המבקשת להתנגדות, טענה אשר לא נזכרה
33 בסיכומים), הצוואות זהות בבחינת "תמונת ראי", כך גם העדים לצוואות.
34
35

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 49989-12-22 פישר נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

יוער כי בחלק מסעיפי צוואת המנוח, לשון הציווי היא בלשון נקבה, וחלקם של סעיפי צוואת המתנגדת מנוסחים בלשון זכר.

וכך מעיקריה של צוואת המנוח (צוואת 2007):

"סעיף 3 – חלוקת העיזבון

ב. הריני מצווה כי לאחר תשלום ההוצאות יעבור כל העזבון לבת זוגתי גב' סימה לרוס....
ג. 1. הריני מצווה כי במידה ובת זוגתי גב' סימה לרוס תלך לעולמה לפני, או במידה ואנוכי ובת זוגתי גב' סימה לרוס נלך לעולמנו באותה עת, כי אז יחולק העזבון לאחר תשלום ההוצאות בין ילדיי שיוולדו לי מגב' סימה לרוס ואך ורק ממנה.

ג. 2. למען הסר ספק, לילדיי שנולדו לי מהגב' לאה פישר (טל, אור ובר פישר), אינני מוריש דבר מעזבוני.

.....

א. 5. הריני מצווה כי במידה ואנוכי ובת זוגתי גב' סימה לרוס נלך לבית עולמנו באותה עת, כי אז יהיה אחי מר אמנון פישר..., המוציא לפועל של צוואתי זו, ואני נותן מבטחי בו, כי יעשה כל אשר לאל ידו כדי להטיב עם יורשי ולקיים צוואתי זו.

ב. למען הסר ספק, הוצאתה לפועל של צוואתי זו ע"י אחי מר אמנון פישר, תהיה אך ורק באם אנוכי ובת-זוגתי גב' סימה לרוס, נלך לבית עולמנו באותה עת."

בצוואתו ציווה המנוח את רכושו לבת זוגתו (דאז) היא המתנגדת, ובאם תלך לבית עולמה לפניו או יחדיו, ציווה את רכושו לילדיו שיוולדו לו מהמתנגדת ורק ממנה.

עוד ציווה המנוח על הוראת הדירה לילדיו הבגירים, תוך שנקט בשם ובשם אמם.

הצוואה כאמור "צוואת 2007, נערכה ונחתמה ביום 14/8/2007.

למען הסר ספק, למנוח ולמתנגדת היתה בשעת עריכת הצוואה, ילדה משותפת אשר נולדה ביום 26/4/2007, קרי כארבעה חודשים בטרם עריכת הצוואה.

מה טעם לא הוזכר קיומה (הספציפי של קטינה זו) או שמה של הקטינה בצוואה, אין אני יודע, גם הסבר לכך לא מצאתי.

אכן אין להסיק מכך כי נפל פגם כלשהו, אך בהחלט יש לתמוה לפשר הדבר.

"כלל יסוד בדיני צוואות הוא שהמצווה רשאי לשנות את צוואתו בכל עת שירצה. הוראה (בצוואה או מחוצה לה) השוללת את כוחו של המצווה לשנות את הצוואה או מגבילה אותו – בטלה".

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב -יפו

ת"ע 49989-12-22 פ"ש נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

(ראה: ע"א 4402-98 מלמד נ' סולומון, נג(5) 703 {פמ"מ – 17/11/1999}, גם סעיף 27 לחוק הירושה. במקרה זה שלפני עסקינן בצוואה הודית או צוואה משותפת של המנוח והמתנגדת, עליה חל סעיף 8א לחוק הירושה, העוסק בצוואות הודיות. וכך ההוראות הרלוונטיות בעניין זה:

"(א) בני זוג רשאים לערוך צוואות מתוך הסתמכות של בן הזוג האחד על צוואת בן הזוג האחר; צוואות כאמור יכולות להיעשות בין אם הזוכה על פי כל אחת מהצוואות הוא בן הזוג ובין אם הוא גורם שלישי, בין בשני מסמכים שנערכו באותה עת ובין במסמך אחד (בסעיף זה – צוואות הודיות).

(ב) לביטול צוואה הודית לא יהיה תוקף אלא אם כן יתקיים אחד מאלה:

(1) בחייהם של שני בני הזוג – המצווה המבקש לבטל את צוואתו ימסור הודעה בכתב על ביטול הצוואה למצווה השני; נמסרה הודעה כאמור, בטלות הצוואות ההודיות של שני המצווים."

סעיף 8א לחוק הירושה התווסף לו בשנת 2005 בעקבות הצעת חוק הירושה (תיקון מס' 12), התשס"ה – 2005 (להלן: "תיקון 12").

המתנגדת מבססת את טענתה (בעיקר) לקיום צוואת המנוח, צוואת 2007, על בסיס תוקפו של סעיף 8א(ב)(1) לחוק הירושה בעניין המסירה ודרישת הכתב, ומשעה שהמנוח לא הודיע לה בכתובים על בטלות הצוואה, הרי שצוואה זו עודנה בתוקף ויש לקיימה. מכאן לכאורה, לא נתקיימה דרישת החוק בעניין זה.

אלא שתיקון 12 בעניין צוואות הודיות בא אל העולם על מנת לתקן עיוות שהיה קיים, באותם מקרים בהם שניים שערכו צוואה משותפת או הודית, לאחר מות אחד מהם, המצווה שנותר בחיים עשה ברכושו כל שחפצה נפשו ולעיתים לא כיבד בכך את הוראות הציווי המשותפות. קרי, בא תיקון 12, בחלקו, על מנת להגן על שני בני זוג, הרשאים לערוך צוואה מתוך הסתמכות הודית של בן הזוג האחד על צוואתו של בן הזוג השני. וכך, בין היתר מדברי ההסבר לתיקון החוק:

"העקרון שבבסיס הצוואה ההודית הוא ההסתמכות ההדדית בין המצווים, שלפיו אין לבטל חד צדדית את הצוואה. עקרון זה עומד בניגוד לעקרון הבסיסי המוגן בחוק הירושה – הוא החופש לצוות, שבשלו ניתן, עד רגע המוות, לשנות את הצוואה. בניסיון לאזן בין שני העקרונות מוצע לקבוע הוראות שונות לעניין ביטול הצוואה בחייהם של שני בני הזוג, שכן אז יכולים שני הצדדים לשנות את הצוואה, ולעניין ביטול הצוואה על ידי בן זוג אחד לאחר מות בן הזוג האחר."

אם כן, מטרתו של סעיף 8א לחוק הירושה היתה להגן על עקרון ההסתמכות של אלו המצווים הודית האחד לשני.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 49989-12-22 פ"ש נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1 "הסתמכות" בעניינינו (מושג שמקורו בדיני החוזים) משמעותה, כי זה ההולך לבית עולמו הראשון,
2 יסתמך על כך כי זה היורש אותו לא יעשה ברכושו של המנוח כאוות נפשו אלא תחת הוראות הצוואה
3 ועקרוניתה, כפי שהוסכם על ידם של שני המצווים בעודם בחיים.

4
5 ברור כי אין מקרים אלו דומים לנסיבות המקרה שלפני שכן בכאן מדובר במצווה אשר לאור הידיעה
6 אודות ביטולה של הצוואה ההדדית, יכול, רשאי ואף החוק לצידו, לערוך צוואה חדשה, שכן, עם
7 ביטולה של הצוואה ההדדית על ידי מצווה אחת, הדבר יוביל לביטולן של שתי הצוואות ההדדיות
8 והחזרת חופש הציוי לכל אחד מן המצווים.
9 בכך כאמור לא נפגע עיקרון ההסתמכות.

10
11 אם תרצה תאמר, כי המתנגדת יכולה היתה ל"הסתמך" על כך שהמנוח לא ירצה להעניק לה דבר.
12
13 סעיף חוק זה מאפשר, בנוסף, לאחד מבני הזוג העורכים צוואות הדדיות לבטל באופן חד צדדי את
14 צוואתו (ההדדית) ובתנאי שמסר על כך הודעה בכתב לבן הזוג האחר. תנאי זה כולל שתי פעולות:
15 הודעה בכתב ומסירת ההודעה.

16
17 אין חולק כי הודעת ביטול בכתב, כזו מציינת מפורשות את ביטולה של צוואת 2007, לא נמסרה על
18 ידי המנוח למתנגדת.

19
20 יחד עם זאת, משטענת המבקשת כי למתנגדת נמסרו "הודעות אחרות", כמו הודעת פירוד, הליכי
21 הגירושין שהתנהלו בין המנוח למתנגדת ועוד, יש לבחון האם באלו יש לראות את מילוייה של דרישת
22 הוראת החוק (סעיף 8א(ב)(1)) לחוק הירושה בעניין ההודעה בכתב, לחילופין, לסטות מפרשנותה.

23
24 צוואת 2007 אשר הוגשה לקיום על ידי המתנגדת, נערכה כ – 15 שנים טרם פטירת המנוח. בשנים
25 שחלפו מאז עריכתה של הצוואה, המנוח חווה שינויים מהותיים בחייו, אלו מעמידים בספק את
26 השאלה האם התכוון המנוח כי במועד פטירתו, עיזבונו יחולק כפי שחפץ בשנת 2007.

27
28 עוד יש לבחון האם בהיעדר דרישת החוק בעניין הודעת הביטול בכתב, יש לקיים את צוואת 2007
29 ככתבה וכלשונה תוך התעלמות מאותם השינויים המהותיים אשר עבר המנוח מיום עריכת הצוואה
30 ועד לפטירתו, רצונו של המנוח כפי המשתקף מנסיבות חייו וכעולה מן הכתובים, כל זאת בסמיכות
31 ליום פטירתו.

32
33 "כמו בכל יצירה אנושית, גם בצוואה עשוי שיתגלה חסר. דבר זה יקרה כאשר הוראות הצוואה
34 (המפורשות או המשתמעות) יוצרות חוסר שלמות הנוגד את אומד-דעתו של המצווה. במרבית
35 המקרים, החסר נובע בשל אירועים שהתרחשו בין מועד עריכת הצוואה לבין מות המצווה, ושלא

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 49989-12-22 פ"ש נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

נצמו בצוואה עצמה. טול מקרה ובו המצווה ציווה את כל רכושולשני ילדיו, ראובן ולאה. לאחר עריכת הצוואה ולפני מות המצווה נולדה ילדה שלישית, רחל. שתיקת הצוואה ביחס אליה עשויה, בתנאים מתאימים, להיחשב כחסר... בכל המקרים הללו, ובאחרים, ניתן להכיר בחסר בצוואה". (ראה: ע"א 1900/96 טלמצ"ו נ' האפוטרופוס הכללי, נג(2) 817 {פמ"מ – 12/5/1999} {להלן: "פסק הדין טלמצ"ו"}).

האם, בנסיבות חייו של המנוח, עת שנים רבות בטרם פטירתו, "נקלע" להליכי גירושין עם המתנגדת והגשת תביעות הודעות, האם באלו ניתן לראות כחלף הודעה בכתב למתנגדת אודות ביטול הצוואה ההדדית?

המנוח והמתנגדת נישאו ביום 23/3/2007. לאחר שלוש שנות נישואין, פרץ בין השניים משבר זוגי, התנהלו ביניהם הליכים משפטיים בעניין בתם המשותפת כמו הליכי משמורת ומזונות, צווי הגנה ועוד. אלו, אם תרצה תאמר בלשון עדינה, התקיימו בעצימות גבוהה.

עיינתי בשלל מסמכים, לא רק אלו שצורפו על ידי המבקשת, אלא גם אלו המצויים באותם הליכים.

וכך על פי השתלשלות האירועים:

- ביום 11/8/2010 פנה המנוח אל המתנגדת (כמצויין – במסירה אישית) באמצעות עורך דינו דאז, עו"ד מרק, במכתב שכותרתו "הודעת פירוד" ובו, בין היתר נכתב: "...מרשי הודיעני כי אין השלום שורר יותר במעונכם וכי הנכם דרים בנפרד...מרשי מבקש להודיעך כי החליט על סיום קשר הנישואין עמד ועל רצונו להתגרש ממך לאלתר!...הודעה זו הנה "הודעת פירוד" כקבוע בסעיף 7 להסכם הממון...".

סעיף 7 להסכם הממון בין המנוח למתנגדת אשר נחתם ביום 15/1/2007 ואושר בבית המשפט ביום 14/2/2007 (להלן: "הסכם הממון"), קובע:

"הצד החפץ בפירוד אינו חייב ליתן נימוקים או עילה משפטית לרצונו בפירוד, ודי בהודעה בכתב מהצד המבקש פירוד לצד השני, על מנת שהצד השני יסכים לבקשת הפירוד – להלן "הודעת הפירוד".

סעיף 11 להסכם הממון (בחלקו השני), קובע:

"למען הסר ספק, מוסכם על הצדדים, כי לבד מהחבות במזונותיה ובמזורה של האשה כאמור לעיל, לא תהיה כל חבות כספית כלשהי בין האיש והאשה מכל מין וסוג שהיא לאחר פירודם של הצדדים, תהא עילת הפירוד אשר תהא אם בגין פירוד בהסכמה משותפת, ואם בגין פירוד עפ"י רצון האיש ואם בגין פירוד עפ"י רצון האשה".

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 49989-12-22 פישר נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

כתבתביעה בעניין גירושין הוגש לבית הדין הרבני (על ידי עו"ד ותארי), בו צויין בין היתר כי "...משנת 2007, התגלו בעיות בין בניה"ז, סכסוכים ומריבות והתובע אינו מסוגל להמשיך ולקיים חיי משפחה עם הנתבעת ולכן מבקש להתגרש ממנה".

טענות נוספות הועלו בעניין טיב מערכת היחסים האישית בין השניים, עליהן לא אחזור ולו מפאת כבודם של הצדדים.

ביום 12/8/2010 הגיש המנוח תביעה כנגד המתנגדת ל"משמורת והסדרי ראייה" (תמ"ש 23891-08-10). בסעיף 7 לכתב התביעה נכתב - "הנתבעת הנה אישה קרה, שתלטנית וחסרת רגישות, אלימה ומכה.....הכתה הנתבעת את התובע, תוך שאמרה לבת הצדדים הקטינה: אני ואת נהרוג את אבא... מתוך חשש אמיתי לשלמות גופו ונפשו, נאלץ התובע לעזוב את דירת המגורים...אם תנסה לקחת את הקטינה - אני אביא לך משטרה....אתה לא תראה יותר את הילדה! אם אתה מתקרב הביתה - אני מתקשרת למשטרה. אתה יכול לקפוץ לי - נווה היא רק שלי!!! אל תתקרב אלינו אני הבעלת בית היחידה של נווה. עדכנתי את השומר שלא יכניס אותך. אתה תראה מה זה עד טיפת הדם האחרונה...אתה סמרטוט...זבל היית וזבל תישאר!!! אני אשרוף אותך - אתה לא תזכה לראות את נווה!!! רק תתקרב לבית - אתה מת!!!....".

ביום 9/8/2010 הגיש המנוח כנגד המתנגדת תלונה במשטרה בגין איומים ותקיפה על אותם אירועים המתוארים בכתב התביעה.

ביום 22/2/2011 ענתה המתנגדת באמצעות ב"כ (עו"ד פרס), בין יתר דבריה נכתב כי (סעיף 5) - "מרשתי שמחה ומוכנה להתגרש...מעולם, לא מנעה מרשתי ו/או התחמקה מסידור הגט!!!...להזכירך, על מרשך למלא אחר הוראות הסכם הממון והגירושין שאושר בבימ"ש וקיבל תוקף של פס"ד....".

ביום 29/3/2011 ניתן פסק הדין של בית הדין הרבני, בו נקבע כי הושג הסכם, הצדדים יתגרשו בהקדם האפשרי, במעמד הגט ייתן הבעל לאשה סך של 40,000 ₪ במזומן והאשה מוחלת על כתובתה בכפוף לסידור הגט.

הצדדים התגרשו ביום 4/4/2011, והמתנגדת אף אישרה כי קיבלה סך 40,000 ₪ מהמנוח. בדיון שהתקיים בפני כבוד השופט בו ארי ביום 21/9/2011 - נכתב בפרוטוקול, בין היתר, כך: "הגברת נעמי מלמד (עו"ס סדרי דין) - האמא לא שיתפה פעולה מכל מיני טענות....נתק מעל 7 חודשים עם האבא..האמא טוענת...שהאבא לא מסוגל להיות אבא הולם לנויה, מסכן אותה במובן זה שהוא לא אחראי, מצבו הנפשי לא טוב והיא לא מוכנה בשום פנים ואופן שיהיה קשר בין אבא לנויה....הקשר הלך והתדרדר עד מקום של סרבנות..האבא אמר שבכוח הוא לא לוקח את נווה.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 49989-12-22 פ"ש נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1 האמא אמרה שעד שהאבא לא עושה מסוגלות הורית ובדיקה פסיכיאטרית היא לא מוכנה (לקשר
2 בין האבא לנויה). היא תקפה אותי קשות....יש מצב של ניכור ונתק".

3
4 התובעת (האם) – "...הוא רוצה לפגוע בילדה נפשית וגופנית. שלא תהיה ילדה...הוא רוצה לפגוע
5 בילדה פיזית ונפשית...אני חוששת שהאב יפגע בילדה הן מינית, הן פיזית ויפצע אותה, ויכול להיות
6 אף שכוונתו להרוג אותה...בית המשפט צריך לראות שבתחנת המשטרה יש ערימת תיקים שרק אני
7 והוא על אלימות פיזית ונפשית. הוא קיבל גם הרחקות. 9 חודשים שהוא לא היה עם הילדה, היה
8 שקט. ברגע שהיה בשטח המשטרה היתה בבית".

9
10 להתרשמותו של כבוד השופט בן ארי – "...האשמות שמאשימה האם את האב חמורות מאוד, אמנם
11 הן נראות חסרות ביסוס... ולומר את האמת – הם לא נשמעו אמינים".

12
13 המתנגדת אף הגישה כנגד המנוח תביעת מזונות (תמ"ש 10-11-17008), גם בה לא נחסכו טענות קשות
14 האחד כנגד השנייה, לרבות טענות לאי אבהות המנוח על הקטינה שהצריכה בהמשך הגשת הליך
15 לבדיקת אבהות.

16
17 מכתב בכתב ידו של המנוח המופנה לבית המשפט וללא ציון תאריך, בו בין היתר נכתב:
18 "...פשוט לכלות אותי רגשית נפשית עד כדי כך שהגעתי לצינתור והנני צורך כדורים....תוך שימוש
19 במילים בוטות בפני הילדה – אתה אפס לך מפה. מעשיה ודבריה פגעו בי וגרמו לי לנזק בריאותי.
20 אין ברצוני להיות בקרבתה".

21
22 הבאתי הדברים בהרחבה, ואסביר טעמי.

23
24 לבקשת המתנגדת אין להתייחס להליכים אלו שעה שהם אינם בליבת המחלוקת בהליך שבסאן וכן כי
25 מדובר בראיות המעידות על חוסר אמינות וחוסר רלוונטיות.

26
27 הצדק אינו עם המתנגדת כי בעת עסקינן בהליך קיום צוואות והתנגדות להן, לכאורה אין כל
28 משמעות לענייני משמורת או מזונות קטין, אולי אף להליכי הגירושין. אך המצפה היא כי אתעלם
29 לחלוטין מקרות האירועים, משמע לא היו ולא אירעו;

30 אין בידי לעשות כן שהרי מדובר בחומר ראיות משמעותי לעניין מתן הודעת פירוד, כוונת המנוח
31 ובחינת רצון המצווה, גם תום ליבה של זו המבקשת להתעלם מן החומר.

32
33 בניגוד לטענת המתנגדת לא נתתי דעתי וביססתי החלטתי רק על ציטוטים מכתבי הטענות בתביעות
34 שהתנהלו דאז בין המנוח למתנגדת, אלא על ההליכים כמכלול, על תסקירי שירותי הרווחה, על
35 פרוטוקולים ועוד.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 49989-12-22 פ"ש נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

טענתה כי הדברים אשר נאמרו, לרבות אלו של עו"ד ותארי הוכחו כאינם נכונים שכן זה האחרון הכחיש את מעורבותו בכתב ההגנה, אינה משקפת את פני הדברים כהווייתם וכפי שהובאו בהרחבה ואף איני יודע הכיצד הגיעה המתנגדת למסקנתה זו.

גם איני יודע מאין טענתה כי לאור ייפוי כח שנתן המנוח למי מעורכי דינו, אלו עשו כאוות נפשם והדברים שנכתבו "אינם משקפים את רצון המנוח". אמירה כזו פשיטא מנוגדת למציאות ואינה קוהרנטית

לא יעלה על הדעת כי המנוח אשר ספג מהמתנגדת אמירות קשות (לטעמי קשות מנשוא), עבר להליכי גירושין קשים, לשיטתו אף הנתק מבתם המשותפת הינו בתרומת המתנגדת ועוד ועוד, לא נתן את ברכתו או הורה למי מעורכי דינו לפעול כפי שפעלו.

במצב דברים זה לא יעלה גם על הדעת כי יבקש עוד המנוח להוריש למתנגדת דבר מה, רק לנוכח העובדה כי צוואתו ההדדית לא בוטלה בהודעה ספציפית. יכול גם יכול היה המנוח לסבור כי בהינתן האמור לעיל, יש לראות בו כמתנער מן הצוואה ההדדית

איני סבור כי לאחר גירושי הצדדים, אלו כאמור התנהלו בעצימות גבוהה, סבורה המתנגדת כי למטח חבות כלשהי כלפיה, כספית או אחרת בכלל.

איני סבור כי האדם הסביר, לאחר אמירות וגידופים מצד אדם פלוני כלפיו, יחפוץ עדיין להעניק דבר מה לאותו פלוני, קל וחומר המנוח אשר חווה מרעייתו בעת הליך גירושיו, אף קודם לו ואף לאחריו, אמירות קשות, איחולי מוות, נתק מבתו המשותפת למתנגדת והליכים משפטיים אחרים.

סבורני כי המנוח, שלא היה בקיא בהוראות הנדרשות בכתב לביטול צוואה הדדית באופן מפורש, סבר כי די בהודעת פירוד אל המבקשת, הליכי גירושין "מכוערים" בהם יש די כדי לבטל כל פעולת תגמול כלפי המתנגדת ואף עריכת צוואה חדשה לאחריה, זו האחרונה מבטלת כל צוואה קודמת. קל וחומר כי בידיו מכתב המתנגדת (בכתב ידה) המאשרת מעין גמר חבות כספית ביניהם.

לאילו יש להוסיף כי בצוואת 2021, היא צוואתו האחרונה של המנוח (אליה אתייחס בהמשך פסק דיני), כלל המנוח הוראה בצוואה (סעיף 1) – "זאת צוואתי האחרונה והנני מבטל בזאת כל צוואה אחרת, בין בכתב ובין בעל פה, שנעשתה על ידי בעבר, לרבות בטלות צוואתי מיום 9/10/2013".

ובצוואת 2013, כלל המנוח הוראה (סעיף 1) – "זאת צוואתי האחרונה והנני מבטל בזאת כל צוואה אחרת, בין בכתב ובין בעל פה, שנעשתה על ידי בעבר".

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 49989-12-22 פ"ש נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

שתי צוואות אלו הינן צוואות אשר נערכו בפני עדים וללא פגם בעניין זה.

ברור אם כן, כי חומר הראיות יתמוך באמירה כי לסברת המנוח, צוואתו ההדדית בוטלה כדרישת הוראות החוק. בהוראות אלו גם יש כדי למלא את הדרישות המפורטות בסעיף 36 לחוק הירושה לצורך ביטול צוואת 2007.

המתנגדת הפנתה לפסיקה (תע"ז (ירושלים) 4/69), בצינה כי "גירושין" אינם מהווים עילה לביטול צוואה הדדית.

אלא שבמקרה זה נדחה ביטולה של הצוואה בהישענו על "ביטול מכללא", צוואה שנשתכחה, לא נעשה ביטול לצוואה באחת הדרכים המנויות בחוק הירושה, גם לא צוואה הדדית ופרשנות צוואה. לא דומות כלל נסיבות המקרה לנסיבות המקרה שלפני, ואיני סבור כי יש לבטל צוואת 2007 רק בשל גירושי המנוח מן המתנגדת.

המנוח והמתנגדת חתמו כאמור על הסכם ממון ביניהם, ממנו משתקפת הפרדה רכושית, גם הוראות לכיצד ינהגו בעת פרידתם.

אכן קיומו של הסכם ממון, גם לא ביטולו, אינם מהווים תחליף לעריכת צוואה או ביטולה (ראה: בע"מ 7468/11 פלוני נ' אלמונית {פמ"מ – 3/7/2012}).

יחד עם זאת, יש בהוראות ההסכם כדי ללמוד איך ראו הצדדים את עתידם ככל ויחסייהם לא יצלחו, גם את רצונם לעשות במקרה של פרידה, גם בהתאם לרצונו של צד אחד להסכם וללא קשר לעילת הפרידה.

"הודעת הפירוד" אותה שלח המנוח אל המתנגדת ביום 11/8/2010, אף מתייחסת אל מקצת מסעיפי הסכם הממון, בין היתר, בהתאם לסעיף 11 להסכם הממון ובהתאם להודעה זו הרי שכלל החיובים הכספיים ביניהם יתבטלו.

המנוח אף דאג להבטיח, באמצעות ב"כ, כי לא יותירו "שיירים" מאותו הסכם ממון עליו חתמו הצדדים, בכך שהודיע על ביטולו, תביעותיו ופניותיו אל המתנגדת התבססו על סעיפיו של ההסכם, ולבסוף אף העביר סך 40,000 ₪ לידיה של המתנגדת, בבחינת גמר חובותיו אליה ועל מנת להביא להסכם הגירושין.

המתנגדת בהחלט ציפתה כי המנוח, עת הודיעה על רצונו בגט, יכבד את הוראות הסכם הממון והגירושין (וראה מכתבה אל המנוח באמצעות ב"כ של הצדדים מיום 22/2/2011) באשר למימון

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 49989-12-22 פישר נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

הוצאותיה של המתנגדת, לרבות מדורה וכלל התשלומים אותם עליו להעביר למתנגדת כעולה מן ההסכם.

"מרשתי שמחה ומוכנה להתגרש...מעולם, לא מנעה מרשתי ו/או התחמקה מסידור הגט!!!...להזכירך, על מרשך למלא אחר הוראות הסכם הממון והגירושין שאושר בבימ"ש וקיבל תוקף של פס"ד....".

מה טעם לא סברה המתנגדת כי כפי המוסכם ביניהם בהסכם הממון, כי מעבר לכך "לא תהא חבות נוספת כלשהי מכל מין וסוג"? רק לה התשובה.

בהוראת סעיף 8א(ב)(1) לחוק הירושה לא נקבע באיזה אופן תתבצע מסירת ההודעה בכתב - האם באופן פיזי או שמא מספיקה הידיעה.

הוראת החוק גם אינה מבהירה באם נדרש לנקוט באחת מדרכי הביטול המפורטות בסעיף 36 לחוק הירושה, אשר נועדו להבטיח את גמירות דעתו של המצווה לבטל את צוואתו.

בפסיקה נקבע כי בנסיבות מסוימות ניתן לסטות מדרישת מסירת הודעה בכתב, ובלבד שהמצווה השני ידע על עריכת הצוואה החדשה ו/או ביטול הצוואה ההדדית. ובכך ניתן מענה לרציונל ההסתמכות שמבוטא בדרישת החוק.

(ראה: ת"ע (חיפה) 15472-02-13 פלוניות נ' פלוניות {פמ"מ – 22/7/2014}).

בפסק הדין כבוד השופט ב. ברגר סקר את שתי הדרכים בהן הגיע למסקנה כי נוכח נסיבות הצוואה ניתן לסטות מדרישת ההודעה בכתב:

האחת, שימוש בעקרון ריפוי פגם בצוואה באמצעות סעיף 25 לחוק הירושה כאשר רצון המנוח אינו מוטל בספק לגבי אותה צוואה וגם בנוגע לביטולה.

(ראה: דנ"א 7818/00 אהרן נ' אהרוני, נט(6), 653 {פמ"מ – 22/3/2005}).

השניה, פרשנות על דרך ההיקש הנלמדת מהפסיקה לעניין ריכוך דרישת הכתב בהתאם לסעיף 8 לחוק המקרקעין וחוקים נוספים, לפיה בהתקיים נסיבות חריגות בהן עקרון תום הלב או "זעקת ההגיונות" פורצים מתוך הנסיבות עד כדי כך שעמידה על דרישת הכתב תהפוך היא עצמה לבלתי צודקת.

לטעמי, שתי האפשרויות המוזכרות מובילות למסקנה כי ניתן בנסיבות מסוימות לסטות מדרישת "ההודעה בכתב" או מדרישת ה"מסירה", ובלבד שבית המשפט יגיע למסקנה כי קיימת ידיעה של המצווה השני שהמצווה הראשון ערך צוואה חדשה ו/או שביטל את צוואתו ההדדית.

סבור אני כי המתנגדת, אשר סיימה את פרק החיים המשותפים עם המנוח, סיום שלא היה בדרכי נועם (בלשון המעטה), גם ידעה כי המנוח אינו בגפו ומצוי במערכת יחסים חדשה, ומכאן יש להניח כי

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב -יפו

ת"ע 49989-12-22 פ"ש נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

המתנגדת בעצמה לא סברה בהתאם למצב הדברים בינה לבין המנוח כי הצוואה עליה חתמו בתחילת חייהם המשותפים, עת היו בזוגיות טובה, כי יש לכבד צוואה זו וכל רצונו של המנוח הוא להוריש לה את עיזבונו, כאילו לא אירע דבר.

לא יעלה על הדעת כי המנוח אשר רצה בסיום פרק חייו עם המתנגדת, גם המתנגדת אשר חפצה בכך, היא שתירש את המנוח רק בשל העובדה כי המנוח לא הודיע לה באופן רשמי על ביטול צוואתו. וכפי עדותה לפרוטוקול, בעמ' 16 – "כי מעת גירושה למנוח ועד ליום פטירתו, היה בין השניים נתק מוחלט".

ואם, כפי טענתה, המנוח והמתנגדת ערכו צוואה הדדית על מנת להגן על בתם המשותפת מחשש לקיפוח והתנכלות מצד ילדיו הבגירים, הרי שממילא אלו אינם מהווים עוד "איום" לשיטתה.

ואם לא די בכל אלו, הרי שמעדותם של שני עורכי דינו של המנוח, הן עו"ד מרק והן עו"ד ותארי, שניהם העידו כי הכירו את המנוח שנים רבות, זה האחרון אף העיד כי היה חברו של המנוח, עולים הדברים הבאים:
עו"ד מרק, בעמ' 19:

"עו"ד קראוס: מה אתה יכול לספר לי על הליך הגירושים? אני מבינה שייצגת את המנוח היית קרוב אליו מה אתה יכול לספר לי על הרצונות של המנוח על הרגשות שלו על הסיטואציה שהייתה? אני אשמח שתפרט קצת.

העד, עו"ד מרק: היה הליך מאוד- מאוד קשה מאוד יצרי מאוד רגשי, היו לו למנוח טענות כנגדה כרימון שהיא בגדה בו, שהיא הרסה לו את העסק שהיא גנבה אותו וכולי וכולי. היו דיונים או הליכים מאוד- מאוד קשים עד למצב שאיתן לא רצה יותר לשמוע ממנה אף פעם לא ממנה וגם לא וגם בעקבות כל מה שהוא עבר וחווה אז גם הוא לא היה בקשר הילדה, זה הגיע למצב כל כך קיצוני שאפילו את המזונות של הילדה הוא ביקש ממני להעביר מהחשבון שלי ולא מחשבון שלו כדי שהיא אפילו לא תראה את השם שלו עד כדי כך הוא סלד ממנה ולא רצה לשמוע ממנה לא רצה לשמוע עליה לא רצה פשוט".

עו"ד ותארי, בעמ' 57:

"עו"ד קראוס: בהליך הגירושים שייצגת אותו על כל ההליכים הוא דיבר איתך אי פעם על צוואה? שמעת אותו אומר את המילה צוואה? משהו.

העד, מר וטרי: הוא לא הוא דיבר על צוואה הוא אומר שפשוט מאוד הוא עשה צוואה וכמובן שבצוואה אין מאומה לגברת סימה ולא נותן לה מאומה והוא לא רוצה לתת מאומה והוא מתכוון ממש שום דבר שלא יהיה כי גם ככה היא לקחה ממנו

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 49989-12-22 פ"ש נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

הוא כשהוא בא והתגרש מלורי אז הוא (לא ברור) 4 עד 5 מיליון שקל ממש
כסף מזומן בבנק וכל זה הלך לו הוא נשאר בלי אגורה".

עו"ד מרק, בעמ' 37:

"העד, עו"ד מרק: הצוואה משקפת 1 ל-1 באופן חד משמעי את הרצון האחרון האמיתי

החופשי של איתן.

גב' פ"ש: אז אני אגיד לך שלא.

העד, עו"ד מרק: הוא לא רצה לתת לך שקל, הוא לא סבל אותך, הוא לא אהב אותך, הוא

לא ראה בכך כלום.

גב' פ"ש: מה אתה אומר? אם אז בוא אני אגיד לך.

העד, עו"ד מרק: כל השנים.

גב' פ"ש: אז בוא אני אגיד לך דבר אחד.

העד, עו"ד מרק: מאז שהתגרשתם ועד יומו האחרון.

גב' פ"ש: כן הוא אהב אותי יותר מדי.

העד, עו"ד מרק: לא רק שלא אהב אותך.

גב' פ"ש: הוא אהב אותי יותר מדי ואני אוכיח לך (מדברים יחד).

העד, עו"ד מרק: אני לא רוצה להעליב אותך אבל הוא היה אפשר לומר שהוא שנה

אותך".

המתנגדת שידעה כי המנוח המשיך בחייו לאחר גירושיו ממנה, יכולה היתה לשער בסבירות גבוהה על
רצונו של המנוח להתנתק ממנה, בוודאי בהיבט הכלכלי, לא יכולה לטעון על הסתמכותה על הצוואה,
כל שכן שעקרון זה לא נפגע, שכן יכולה היתה ועודנה, לערוך צוואה חדשה כפי רצונה.

מכאן כי המתנגדת ידעה כי הוראות הצוואה ההדדית שערכו הם יחדיו בתחילת חייהם המשותפים,
איננה משקפת עוד את רצונו של המנוח, לטעמי גם לא את רצונה שלה.

הפרת עקרון תום הלב, בנסיבות בהן "זעקת ההגינות" אינה מתירה הגעה לתוצאה בלתי צודקת.

"השימוש בעיקרון "המלכותי" של תום-לב להגמשת דרישת "הכתב" צריך להיעשות בזהירות רבה.
רק במקרים מיוחדים ויוצאי דופן יש מקום להיזקק לעקרון תום הלב כדי להתגבר על עקרון הכתב.
המאפיין מצבים אלה הוא שעולה מהם "זעקת ההגינות" המצדיקה סטייה מעקרון הכתב. אין ליתן
מראש רשימה סגורה של מצבים אלה. הם בוודאי משתנים על-פי נסיבות החיים".

(ראה: ע"א 986/93 קלמר נ' גיא, נ(1) 185 {פמ"מ – 12/6/1996}).

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 49989-12-22 פישר נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

למעמי במקרה זה מתקיימות נסיבות חריגות בהן "עקרון תום הלב" או "זעקת ההגינות" פורצים מתוך הנסיבות עד כדי כך שעמידה על "דרישת הכתב, תהפוך היא עצמה לדרישה שהינה בלתי צודקת. סבור אני כי כלל המסמכים שהוצגו בפני, הן תוכנו של הסכם הממון והודעות המנוח המתייחסות בין היתר לחלק מסעיפיו, הן "הודעת הפירוד" והן הליכי הגירושין, בכל אלו יש לתקן את "הפגם" שנפל לכאורה בביטול בכתב לצוואת 2007.

משלא יהיה לבית המשפט ספק כי המצווה השני ידע או יכול היה לצפות לדעת בהינתן הנסיבות על עריכת צוואה חדשה על כל משמעויותיה של ידיעה זו, ניתן יהיה לתקן את הפגם הכרוך באי מסירת הודעה בכתב ואו במסירה. לאור דבריי אלו, ניתן לקבוע כי בהליכים המשפטיים בין המנוח למתנגדת, כפי שהבאתי בהרחבה, גם כפי עוצמתם, יש כדי לראות ב"הודעה בכתב" כפי שנדרשת בהוראות סעיף 8א(ב)(1) לחוק הירושה, וכך אני קובע.

צוואה שנשתכחה – האומנם?

לטענת המבקשת המנוח מעולם לא הזכיר דבר אודות צוואת 2007, ייתכן כי שכח מקיומה של צוואה זו, מדובר בצוואה שנערכה לפני שנים רבות ואין מקרה יותר ברור ממקרה זה לצוואה שנשתכחה מליבו של המצווה.

המנוח "צוואה שנשתכחה" מתייחס לצוואה שאדם ערך במהלך חייו, אך נסיבות חייו לאחריה השתנו, חלפו להן השנים, חלו שינויים בינו לבין קרוביו, לעיתים מרחיקי לכת, יחסו אל קרובים אלו מלמדים כולם כי המצווה שכח שערך אותה וסביר ביותר כי אילו היה זוכר את קיומה, ודאי היה מבטל או משנה אותה, שכן יכול והוראות הצוואה הפכו לבלתי רלוונטיות, גם יכול לבלתי סבירות.

העיסוק בצוואה שנשתכחה, אינו שכיח בפסיקה הקיימת ו"צוואה שנשתכחה" אינה מנוייה בין עילות הבטלות כפי הוראות חוק הירושה.

במהלך השנים נבחנות קפותן של צוואות אשר נערכו שנים רבות טרם פטירת המצווה, עת נסיבות חייו היו שונות לגמרי מן הנסיבות בעת פטירתו.

"השיכחה היא מידת אנוש והאפשרות, שהמנוח לא זכר את צוואתו מ-1967, נראית בעיניי מתקבלת על הדעת.

החיוב, אם קיים חיוב על פי דין, לקיים צוואה שנשתכחה וברור שאין בה לקיים את דבר המת, יכול להביא לתוצאות בלתי נסבלות.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב -יפו

ת"ע 49989-12-22 פ"מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

נניח שבחור צעיר לימים וחסר כל מבטיח לנערותו, בחירת לבבו, את כל רכושו והוא מוכיח לה את
אמינותו בהעלותו על הנייר בכתב ידו ובחתימתו את צוואתו, המעניקה לה את כל אשר לו וכל אשר
יהיה לו ברבות הימים. צוואתו נכתבת בצלילות הדעת ובכנות, כי ליבו הלך שבי אחריה והיא מקבלת
את הצוואה ושומרת אותה בביתה. חלף זמן, האהבה בינו לבניה חלפה ונפרדו דרכיהם כעבור שנים,
כאשר הלך אותו בחור לעולמו שבע ימים ורוב פעלים והוא בעל ממון רב, מניות ומגרשים, מקרקעין
ומפעלים, ומשאיר אחריו אשה, שהיתה אהובת ליבו עשרות שנים, בנים ובנות, שלא היה גבול
למסירותו אליהם ולאהבתם אליו, מופיעה אותה נערה, שהיא כבר גברת כבודה, שולפת את אותה
צוואה ואומרת: "הכל שלי, כי כך ציווה בעבר אהובי, שאת זכרו אני נוצרת בלבי". האם, בהיעדר
ראיה כתובה על ביטול הצוואה לא יהיה מנוס מפסיקה המצווה על קיומה ואגב כך מנשלת את
משפחת המנוח מנכסיו?! הוא, בוודאי, שכח אותה צוואה, שנכתבה בלהט הנעורים, וסמך על היותם
של רעייתו, בנו ובנותיו יורשיו על פי דין, כך שלא נזקק לרישום צוואה, המנחילה את רכושו ליורשיו
על פי החלוקה הקבועה בדין. האמנם ייפרדו הדין והצדק בפסיקת בית המשפט אשר יקבע, כי מן
הדין לקיים את הצוואה למרות עיוות רצונו של הנפטר כתוצאה מכך?"
(ראה: ת"ע 7355/89 בורשטיין נ' מסר, פ"מ תשנ"ג(1) 164 {פמ"מ – 28/10/1992}).

ערעור שהוגש על פסק דין זה הפך את נימוקי פסק הדין אך אישר את התוצאה מכוחן של הוראות
אחרות לחוק הירושה.

(ראה: ע"א 5654/92 בורשטיין נ' מסר, מט(5) 461 {פמ"מ – 29/4/1996}).

במקרים בודדים מאוד נקבע בפסיקה כי מדובר בצוואה שנשתכחה.

כך למשל:

"...מצאתי כי "לשונה הפשוטה" של הצוואה אינה עונה על רצון ואומד-דעת המנוחה למרות
שלכאורה הוראותיה ברורות.

לטעמי המקרה כאן, הוא אחד מבין מקרים נדירים בהן יש לקבוע כי הצוואה היא צוואה שנשתכחה,
לפנות לנסיבות החיצוניות ולא לפרש הצוואה בהתאם. הגעתי לכלל מסקנה כי הצוואה מיום
30.8.1980 נשתכחה על ידי המנוחה ואינה משקפת את רצון המנוחה. משמעות העובדה כי מדובר
בצוואה שנשתכחה היא כי כאשר הנסיבות החיצוניות מצביעות, חד משמעית, על רצונה של המנוחה
לחלק עיזבונה בין כל ילדיה מתוך דאגתה לכל ילדיה בשיווין, ורצון זה בא לדיי ביטוי אף בצוואה
ניתן להשלים החסר לפרש הצוואה ביחס לנסיבות החיצוניות".

(ראה: ת"ע 32072-10-13 פלוני נ' אלמוני {פמ"מ – 16/5/2017}).

כך למשל:

"לנוכח הקביעה כי מטרת הצוואה היתה להגן על רכוש המנוח בעת גירושיו, ומאחר שבעת כתיבת
הצוואה לא היה מצבו האישי של המנוח זהה למצבו בעת פטירתו, אז הקים משפחה, והיה בעל

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 22-12-49989 פ"ש נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1 לרעייתו, ואב לילדיו, ולאחר שהוכח שהמנוח קיים מערכת יחסים טובה עם בני משפחתו אלה, יש
2 לפרש את לשון הצוואה באופן מצומצם, המכיל אותה על מצב הדברים כפי שהיה בעת
3 שנכתבה.....אין מנוס מלפנות לנסיבות החיצוניות לצוואה אשר הוכחו בפני בית המשפט".
4 (ראה: ת"ע (פ"ת) 2640-06-18 פלונים נ' אלמונים {פמ"מ – 6/3/2020}).
5

6 במקרה זה האחרון נדון מקרה בו אדם ערך צוואה בעת שהיה בחליכי גירושין מאשתו הראשונה
7 ובמסגרתה הוא העניק את עיזבונו לאחיו ואחייניו. כעבור כמה שנים הוא נישא לאישה אחרת ונולדו
8 להם ילדים. אולם, המנוח לא ערך צוואה אחרת ונטען על ידי אלמנתו וילדיהם שהצוואה נשתכחה
9 ממנו בחלוף יותר מארבעים שנה מאז שהוא ערך אותה.
10

11 האינטרס היחיד הראוי להגנה בצוואה הוא רצונו של המצווה (ראה: "פסק הדין טלמצי"ו", שם).
12

13 איני סבור כי צוואת 2007 הינה בבחינת מקרה מובהק של "צוואה שנשתכחה", שכן צוואותיו
14 המאוחרות לצוואת 2007, הן צוואת 2013 והן צוואת 2021 מתייחסות בהוראה מפורשת לביטול צוואה
15 קודמת, דבר שאומנם הינו כהוראה המופיעה בחלק גדול מצוואות, יחד עם זאת לא ניתן להתעלם כי
16 היתה הוראה מפורשת באשר לביטול צוואה קודמת, היא צוואת 2007.
17

18 מקצת מהדברים עולים מעדותו של עו"ד מרק לפרוטוקול הדיון, בעמ' 20 וכך:
19

20 "עו"ד קראוס: כשעשית לו את צוואת 2013 באופן כללי ידעת שהייתה צוואה לפני זה?
21 העד, עו"ד מרק: תמיד אני שואל ואז הוא אמר שזה כבר שהוא הודיע כבר על הביטול הזה
22 שזה מבוטל שהיה עו"ד אחר בזמנו ובגלל זה גם כתבתי בצוואה שכל
23 הצוואה הקודמת מבוטלת".
24

25 ובעמ' 35:

26 "אני תמיד שואל אם יש צוואות קודמות איתן אמר שהיה שהייתה צוואה קודמת ושהיא
27 שהוא טיפל בזה דרך העו"ד הקודם או משהו כזה ולכן גם כתבתי בצוואה שזה מבוטל כל
28 צוואה קודמת".
29

30 יחד עם זאת וכפי שפירטתי בהרחבה, סבור אני כי נסיבות חייו של המנוח אשר השתנו מן הקצה אל
31 הקצה, מיום עריכת צוואת 2007 ועד לפטירתו, כאשר במהלך תקופה זו נתן המנוח ביטוי בכתובים
32 באשר למה יעשה ברכושו לאחר פטירתו, זאת באמצעות צוואתו האחרונה, היא צוואת 2021.
33

34 עוד סבור אני כי צוואת המנוח יכול ולא נשתכחה מליבו אלא שהמנוח כמי שאין הידיעה עימו, לא
35 ידע כי יש צורך בביטולה של הצוואה באמצעות הודעת ביטול ספציפית בכתובים, קל וחומר לאחר

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב -יפו

ת"ע 49989-12-22 פ"ש נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

שחוה את סיום מערכת היחסים עם המתנגדת שלא בטוב, ויכול וסבר כי די בעריכת צוואה חדשה המבטלת את צוואת 2007.

צוואת 2021

צוואת 2021 אשר נערכה כאמור ביום 14/12/2021, הינה צוואה בעדים, בה ציווה המנוח את עיזבונו למבקשת, ובאם לא תהא בחיים בעת פטירתו, לשני ילדייה.

וכך מעיקרי הצוואה:

"סעיף 1 - זאת צוואתי האחרונה והנני מבטל כל צוואה אחרת, בין בכתב ובין בעל פה, שנעשתה על ידי בעבר, לרבות בטלות צוואתי מיום 9/10/2013.

סעיף 3 - הנני מצווה בזאת את מלוא זכויותי, מכל מין וסוג שהוא, לבת זוגי היקרה והאהובה רימונה לניאדו.... - 100%.

סעיף 4 - במקרה שחלילה ורימונה לא תהא בחיים כאשר אלך אני לבית עולמי, הנני מצווה את כל עיזבוני לילדיה של רימונה... ובחלקים שווים ביניהם....

סעיף 7 - אדגיש כי לצאצאיי, טל, אור ובר, אינני מצווה מאום כי הם פגעו בי, ברגשותיי ובכבודי במשך חיי, לא הכירו בי, בדרך חיי ובהחלטותיי האישיות, תוך שמנעו ממני קשר ומגע עם נכדיי/ותיי....

סעיף 8 - אדגיש כי לילדתי, נויה פ"ש, לא מצאתי לצוות מאום לאור כי אין לי עמה כל קשר ואינני מכיר בה כבתי.

סעיף 10 - הנני ממנה בזאת כמנהל עיזבוני וכמוציא לפועל של צוואתי את עו"ד ישראל מרק....
סעיף 12 - הנני קובע במפורש, כי אהיה רשאי (בכל עת שארצה) לבטל או לשנות את צוואתי, להוסיף או לגרוע ממנה כרצוני. אולם, כל שינוי שכזה יהיה מחייב אך רק במידה ויעשה בכתב ובנוכחות 2 עדים כנדרש על פי הדין וכמתחייב מתוקף היותה של צוואתי זו צוואה בעדים".

עדי הצוואה - עו"ד ישראל מרק ועו"ד מיכל צרסון סנה, המאשרים כי המנוח חתם בפניהם על הצוואה והצהיר כי זוהי צוואתו וכי ערך אותה מרצונו החופשי והטוב, בדעה צלולה, בלא לחץ, כפיה, אונס או השפעה בלתי הוגנת, מכל סוג שהוא.

בטרם התייחסתי לצוואת 2021, אומר כי שעה שקבעתי כי צוואת 2007 מבטלת, הרי שהמצב המשפטי הנוצר כתוצאה מכך הוא מתן צו קיום לצוואת 2021, או באם לא אקבל את בקשת הקיום לצוואה זו, הרי שאורה על מתן צו ירושה אחר המנוח.

במקרה זה המתנגדת אינה יורשת חלק כלשהו בעיזבונו, למעט בתם המשותפת של המנוח והמתנגדת, אשר הינה יורשת על פי דין.

איני סבור כי זה מצב הדברים במקרה שבכאן.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב -יפו

ת"ע 49989-12-22 פישר נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

אבחן איפוא את תוקפה של צוואת 2021.

מדובר בצוואה אשר נערכה כאמור ביום 14/12/2021, כ- 5 חודשים בטרם פטירת המנוח.
וכחודש לאחר נישואיו למבקשת.

אכן וכטענת המתנגדת מדובר בסמיכות זמנים, אשר יש בה כדי לעורר תהיות.

צוואה זו הינה צוואה בעדים בהתאם לסעיף 20 לחוק הירושה, אשר נערכה בהתאם לדרישות הצורניות, עליה חתם המנוח ועל גביה נכתבה הצהרת עדי הצוואה ונחתמה על ידם.
כעולה מכך, נראה כי מדובר בצוואה אשר לא נפל בה פגם.

כשרות המנוח

מצבו הרפואי של המנוח אכן היה בכי רע, עת חלה במחלת הסרטן שנים קודם לכן, מחלה ממנה כאמור נפטר. אך יש לזכור כי מצב גופני רע, אין בו כשלעצמו, להבדיל מכשל קוגניטיבי, להביא לביטול צוואה.

סעיפים 1 ו- 2 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב - 1962 קובעים כי "כל אדם כשר לזכויות ולחובות מגמר לידתו ועד מותו וכל אדם כשר לפעולות משפטיות, זולת אם נשללה או הוגבלה כשרות זו בחוק או בפסק דין של בית משפט".

הוראות אלו מתיישבות עם סעיף 26 לחוק הירושה, בדבר הכשרות לרשת, הקובע:
"צוואה שנעשתה על ידי קטין או מי שהוכרז פסול- דין או שנעשתה בשעה שהמצווה לא ידע להבחין בטיבה של צוואה - בטלה".

כאמור, כל אדם כשר לעשות צוואה, אלא אם כן כשרות זו נשללת ממנו כדין.
בע"א 851/79 בנדל נ' בנדל, לה (3) 101 {פמ"מ - 29/4/1981}, מבהיר בית המשפט העליון עניין זה כדלקמן:

"הגבלת כשרות זו, הנובעת מחוסר היכולת להבחין בטיבה של צוואה, אין עניינה בסטטוס של המצווה אלא במצבו הנפשי והגופני בשעת עריכת הצוואה. סטטוס של קטינות או פסלות מביא לבטלות הצוואה, גם אם הקטין או פסול הדין ידעו להבחין בטיבה של צוואה. ואילו בעניינינו הצוואה תהא בטלה, רק אם יוכח - בעדות רפואית או אחרת - כי המצווה לא ידע להבחין בטיבה של הצוואה. נטל השכנוע בעניין זה מוטל על הטוען לחוסר כשרות זו..... חומר הראיות צריך להתייחס למועד עריכת הצוואה. על כן תקפה צוואה, שנעשתה בתקופה, שבה ידע המנוח להבחין בטיבה, גם אם לפני כן ולאחר מכן השתנה המצב".

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 49989-12-22 פ"ש נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

מהותה של הטענה בדבר אי כשרות המצווה לפי סעיף 26 היא, במצבו הנפשי, המנטלי והגופני של המצווה לעת עריכת הצוואה. "שעת עשייתה של הצוואה", זוהי נקודת הזמן המסויימת הרלוונטית לבחינת כושרו של המצווה להבחין בטיבה של צוואה. עוד בנוגע למהותה של הכשרות לפעולות משפטיות נפסק כך:

"... כושרו של אדם לשפוט כראוי את המציאות הסובבת אותו; יכולתו לגבש כוונה ורצון; ולסוף – יכולתו וכוחו לכון את התנהגותו על פי אותה מציאות ובהתאם לאותה כוונה ולאותו רצון".

(ראה: ע"א 1212/91 קרן לב"י נ' בינשטוק, מח(3) 705 (פמ"מ – 28/8/1994)).

לצורך שלילת הכשרות לא די בהעלאת ספקות בלבד. רמת ההוכחה הנדרשת מן המתנגד לצוואה אינה עניין של מה בכך. להוכחת הטענה ניתן להסתייע במסמכים רפואיים אודות המצווה נכון למועד עריכת הצוואה או בסמוך לאותו מועד, בחוות דעת רפואית או אחרת באשר למצבו של המצווה לעת עשיית הצוואה, בעדויות של מי שערך את הצוואה ו/או מי ששימש כעד לה וכן בעדויות אחרות. (ראה: ע"א 7019/94 לפיבסקי נ' עמליה דן (פמ"מ – 6/1/1997)).

המתנגדת לא עתרה למתן צו לגילוי מסמכיו הרפואיים של המנוח, מהם ניתן היה ללמוד על מצבו הרפואי של המנוח בעת עריכת הצוואה. (ילדיו הבגירים של המנוח הם שעשו כן ובטרם הוצגו מסמכים רפואיים, ביקשו הם למחוק את התנגדותם).

המתנגדת אף לא עתרה כי אמנה מומחה רפואי מטעם בית המשפט אשר יכול היה לבחון אם היה כשיר המנוח אותה עת לערוך צוואה, אם לאו, עת יבחן את מצבו הרפואי של המנוח בדיעבד.

כל שעשתה המתנגדת היה לטעון טענה לאי כשירות מן הנימוק כי המנוח היה חולה במחלה סופנית, מכך יש ללמוד כי המנוח לא היה כשיר לצוות אותה עת ולבסס טענה זו בכך כי היה על עו"ד מרק לקבל אישור רפואי על כך שהמנוח כשיר לערוך צוואה.

בכל הכבוד, אך אין בידי לקבל את טענת המתנגדת.

הרי לא כל אדם החולה במחלה סופנית אינו כשיר לצוות.

אין אני יודע אלו תרופות נטל המנוח אותה עת, האם היה בהן כדי להשפיע על יכולתו הקוגניטיבית או צלילות דעתו, אם היה נתון תחת השפעתם של אותן תרופות ומה היתה מידת השפעה זו, האם הטיפולים אותם עבר אותה עת, ככל שעבר, פגעו ביכולתו הפיזית או השכלית, אם לאו.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 49989-12-22 פישר נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

כל שאני יודע הוא כי המנוח חתם על צוואתו זו במשרדו של עו"ד מרק (לא נטען אחרת), קרי הגיע בכוחותיו שלו ולא נדרש היה להביא את עו"ד מרק אל ביתו.
עדי הקיום לצוואה חתמו ואישרו כי המנוח חתם על גבי הצוואה בפניהם יחדיו והצהיר בפניהם כי זו צוואתו שנערכה מרצונו החופשי והטוב, בדעה צלולה, בלא כל לחץ, כפיה, אונס או השפעה בלתי הוגנת מכל סוג שהוא.

עוד, וכעולה מעדותו של עו"ד מרק, בעמ' 29:

"לא היה לא ראיתי שום צורך לקחת שום אישור רפואי מההתרשמות שלי איתן היה בזמן העריכה והחתימה של הצוואה כשיר בריא באופן מלא עבד יצא וכו'".

הא ותו לא.

המתנגדת שטענה לניגוד עניינים מצד עו"ד מרק בשל ייצוגו את המנוח בהליכי הגירושין מולה, יכולה היתה לזמן לעדות את עדת הקיום השנייה לצוואה, אך גם זאת לא עשתה.

אומר כי עו"ד מרק יכול היה להימצא בניגוד עניינים בלו היה מייצג מי מהצדדים העותרים לקיום הצוואה או המתנגד לה, אך במצב בו שימש עו"ד מרק אותה עת כעורך דינו של המנוח בהליכי הגירושין מן המתנגדת, הוא אינו פועל בניגוד עניינים עת עורך למנוח צוואה.
לא מצאתי, כטענת המתנגדת, כי התנהלו או מתנהלים הליכים כלשהם בין המתנגדת למבקשת וגם מן הטעם הזה עו"ד מרק מצוי בניגוד עניינים.

לבסוף, המתנגדת צירפה לכתבי טענותיה מסמך מאת הביטוח הלאומי על קצבת שארים לבתם המשותפת מיום 2/6/2022 (נספח 11).

על גבי המסמך נכתב בכתב יד – **"לצערי ככה נודע לי שאבא של הילדה שלנו נפטר"**.
אם כך, האם היתה המתנגדת כלל ערה למצבו הרפואי של המנוח אותה עת? האם יכולה היתה היא לדעת מה היה מצבו אותה עת? האם היה על ערש דווי? אם דעתו היתה צלולה? האם היה כשיר לערוך צוואה?

סבורני כי המענה לשאלות אלו הינו שלילי.

משהמתנגדת לא הציגה כל אסמכתא רפואית או חוות דעת רפואית בדבר מצבו של המנוח ביום עריכת הצוואה, גם לא בסמיכות לה, הרי שחל הכלל כי הימנעות בעל דין מהבאת ראיה, פועלת לחובתו ומתחייבת המסקנה כי אילו הובאה הראיה, היה בכך כדי לתמוך בעמדת הצד שכנגד.

(ראה: ע"א 8151/98 שטרנברג נ' צ'צ'יק נו (1) 539 {פמ"מ – 4/11/2001}).

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 49989-12-22 פ"ש נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

מכאן כי המתנגדת גם לא עמדה בנטל הוכחה זה וטענתה כי המנוח לא ידע להבחין בטיבה של הצוואה, צוואת 2021, נדחתה.

השפעה בלתי הוגנת

סעיף 30(א) לחוק הירושה קובע כי:

"הוראות צוואה שנעשתה מחמת אונס, איום, השפעה בלתי הוגנת, תחבולה או תרמית – בטלה."

הכלל המשפטי אינו קובע כי יש לפסול כל צוואה שנעשתה לאחר השפעה או שכנוע מצד מי שנהנה מן הצוואה, אלא שחוסר ההגינות שבהשפעה הוא הפסול, ולא עצם האפשרות לקיום השפעה או קיומה של ההשפעה, וזאת בהתאם למושגים החברתיים המוסריים והערכיים שלנו.

(ראה: שוחט, גולדברג, ופלומין: "דיני ירושה ועיזבון" הוצאת סדן, מהדורה שישית מורחבת, תשס"ה 2005, עמוד 100 וכן ע"א 5185/93 היועמ"ש נ' מרום, מט (1) 318 {פמ"מ – 20/2/1995} {להלן: "פרשת מרום"}).

כידוע, השפעה בלתי הוגנת הינה אחד מאותם פגמים רעים שיש בהם כדי להביא לפסלות צוואה שערך מנוח, משום שפגיעתה הרעה שללה את רצונו החופשי והאמיתי של המנוח, באופן שתוכנה לא מהווה ביטוי לרצונו אלא לרצונם של המשפיעים עליו.

בפסיקה נקבע כי יש להבחין בין השפעה כשאלה עובדתית, לבין אי הגינות שבהשפעה כשאלה ערכית ונורמטיבית. השפעה בלתי הוגנת היא השפעה שיש בה מרכיב של אי הגינות, שעל פי מושגים של מוסר אישי וחברתי, יש בו כדי להצדיק את ביטולה של הצוואה. מעבר להוכחת קיומה של השפעה ברמה העובדתית, על בית המשפט להשתכנע מנסיבותיה של אותה השפעה בקיומו של מרכיב בלתי הוגן שיש בה, ושאכן הצוואה היתה פועל יוצא של אותו מרכיב.

(ראה: ע"א 4902/91 גודמן נ' ישיבת שם בית מדרש גבוה, מט(2) 441 {פמ"מ – 20/7/1995}).

כב' השופטת (בתוארה דאז), ד. בייניש קובעת כי:

"על קיומה של השפעה בלתי הוגנת ניתן ללמוד מגורמים שונים ומשתנים. מצבו הפיזי של המצווה, מצבו המנטאלי והנפשי, מידת חולשתו וסוג התלות שהוא תלוי בזולת, בדידותו וניתוקו מאנשים אחרים, מערכת הקשרים בינו לבין האדם שהוא נזקק לו וקשריו עם אחרים – כל אלה יש בהם כדי להשפיע על מידת השתעבדות רצונו ואובדן השליטה בו או על חשש מפני קיומו של מצב כזה".

(ראה: ע"א 2500/93 שטיינר נ' המפעל לעזרה הדדית של ארגון עולי מרכז אירופה, נ(3) 338 {פמ"מ – 4/9/1996}).

אומר כי על אף הטענה בדבר השפעה בלתי הוגנת מצד המבקשת על המנוח ומערכת יחסים של תלות ביניהם, לא פורטו על ידי המתנגדת טענות באשר לכל אחד ממבחני המשנה המוכרים ומצויים

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 49989-12-22 פישר נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

בפסיקה (וראה: "פרשת מרום", לעיל), לא באשר לעצמאות המנוח, לא באשר לתלותו בסביבתו או לסיוע אליו נדרש, גם לא בקשריו עם אחרים, למעט כי המבקשת ניתקה את המנוח ממשפחתו.

אמרתי ואחזור על דבריי כי אכן סמיכות הזמנים אליה מכוונת המתנגדת בין נישואיו של המנוח למבקשת, עריכת צוואתו חודשים ספורים לפני פטירתו, יש בה כדי להעלות תהייה ולבחון שמא נערכה הצוואה תחת לחץ או השפעה בלתי הוגנת.

איני סבור כי כך במקרה זה שלפני.

המנוח והמבקשת אכן נישאו רק ביום 16/11/2021 אלא שהם הכירו שנים קודם לכן ובחרו לחיות יחדיו ללא מיסוד ההקשר הזוגי בנישואין, ומכאן יש להסיק כי צוואת המנוח לא נערכה בסמיכות לתחילת הקשר ביניהם.

יש לראות בצוואת 2013, אשר אין היא מתבקשת לקיום על ידי מי מהצדדים, כצוואה זהה, בהוראות הירושה, לצוואת 2021, קרי נערכה כ- 9 שנים בטרם פטירת המנוח.

מה טעם נערכה צוואת 2021, צוואה זהה בהוראותיה, אין אני יודע אך אין בכך כדי לשנות התוצאה.

יחד עם זאת, אומר כי הסברו של עו"ד מרק לפשר הזמנים, הסבר סביר לטעמי.
וכך בעמ' 20:

"עו"ד קראוס: מה היה הרצון המנוח כשהוא ערך את הצוואה?

העד, עו"ד מרק: חד משמעית, חד משמעית לא שום דבר אחר הכל לרימונה, חד משמעית גם בצוואה הראשונה נקרא לה שזאת הצוואה מ-2013 שגם גם שם יש התייחסות לרימונה רק שבעת ההיא הם עוד לא נישאו ב-2013 הוא ורימונה והצוואה האחרונה מ-21 אם אינני טועה הוא ביקש לעשות מחדש כיוון שהוא חלה הוא חלה בסרטן סרטן קשה סרטן אלים והרצון היחידי שלו היה להבטיח את רימונה לתת הכל לרימונה אותה הוא אהב אותה הוא".

ובעמ' 33:

"זה לא עניין של השפעה, כמו שאמרתי בתחילת הדברים גם בצוואה הראשונה וגם בצוואה השנייה הנהנית לאורך כל הדרך לאורך כל השנים זאת רימונה היא והיא בלבד וכמו שאמרתי הצוואה השנייה נעשתה מכיוון שבזמן שנערכה הצוואה הראשונה איתן לא היה חולה והם עוד רימונה ואיתן עוד לא נישאו, לאחר מכן שכבר נישאו ושאתן גילה שהוא יש לו שהוא יש לו את המחלה".

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 49989-12-22 פישר נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1
2 אך טבעי הוא כי המבקשת, אשר היתה מצוייה עם המנוח במערכת חיים זוגית משך שנים רבות, היא
3 זו שתדאג למנוח, תטפל בו, תהיה לצידו ברגעיו האחרונים, תנסה לסייע בכל בקשותיו. באלו, באופן
4 טבעי, יש ללמוד על השפעה, הן על המנוח אף על המבקשת מצידו של המנוח, אך אין ללמוד מכך כי
5 מדובר בחוסר הגינות מצד המבקשת, כל שכן כזה הפסול שיש בו כדי להביא לבטלות הצוואה.

6
7 סמיכות זמנים דומה לזו המצויינת עם המבקשת, היתה קיימת עוד שנים קודם לכן, עת ערך המנוח
8 את צוואת 2007.

9 המתנגדת והמנוח נישאו ביום 23/3/2007 ואילו צוואת 2007 נערכה אף היא מספר חודשים מועט
10 לאחר מכן.

11 אלא שהמנוח והמתנגדת הכירו/החלו בחייהם הזוגיים מעט זמן לפני כן, שעה שהמנוח התגרש
12 מרעייתו הראשונה רק בשלהי שנת 2006.

13
14 ניתוקם של ילדיו הבגירים של המנוח מהמנוח, היתה שנים קודם לכן.

15 ראייה לכך עוד בצוואות 2007, בה הדיר המנוח את ילדיו הבגירים מעיזבונו.

16 כך חפץ המנוח ואין אני נכנס לנסיבות הנתק, "טיבו", מידת תרומתו של מי – המנוח או ילדיו ומשכו
17 של הנתק.

18
19 בתם הקטינה של המנוח והמתנגדת היתה בנתק מאביה גם היא שנים קודם לכן, ובעניין זה הנסיבות
20 ומידת אשמו של זה או אחר, אינן רלוונטיות, אלא שמצב הדברים חוזר על עצמו.

21
22 המנוח לא היסס בצוואותיו, עת מי מילדיו בחר שלא להיות בקשר עימו, לבוא עימם חשבון – והדברים
23 לא הוכחו על ידי אף לא מי מהצדדים, הרי שבחירתו להדיר את ילדיו מעיזבונו לא היתה מנותקת
24 ממצואות חייו.

25
26 למי עוד ממשפחתו כיוונה המתנגדת באשר לטענה כי המבקשת היא שניתקה את המנוח ממשפחתו,
27 אין אני יודע שעה שהדבר לא פורט.

28
29 ונזכיר כי הנזקק לעזרת הזולת נתון אולי להשפעה, אך הפסלות נוצרת כתוצאה מאי ההגינות ולא
30 מעצם קיום ההשפעה על דרך טיפול בחלש.

31
32 גם בעניין זה לא מצאתי כי עלה בידי המתנגדת להוכיח השפעה בלתי הוגנת מצד המבקשת על המנוח
33 ודין טענתה זו להידחות.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 22-12-49989 פישר נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

על החובה לקיים את דברי המת

בית המשפט מצווה לקיים את דבר המת ולהגשים את רצונו ואומד דעתו, ובלבד שלא נפל פגם ברצונו. הצורך לכבד את רצון המת הוא ביטוי לאוטונומיה של הרצון הפרטי, המעוגנת בכבודו של האדם והיא חלק מזכות קניינו החוקתית.

(ראה: ע"א 7506/95 שורץ נ' בית אולפנא, נג(2) 215 {פמ"מ – 30/4/2000}).

מטרת דיני הצוואה בכלל ודיני פרשנות הצוואה בפרט, היא להגשים את רצונו ("אומד דעתו") של המצווה (ראה: ש. שוחט "פגמים בצוואות" בעמודים 33-35), והחופש לצוות מהווה ביטוי לאוטונומיה של הרצון הפרטי (ראה: "פסק הדין טלמצי"ו", שם).

תפקידו של בית המשפט להתחקות אחר אומד דעתו של המנוח ולחתור לקיום דבריו.

(ראה: רע"א 5103/95 דשת נ' אליהו, נג(3) 97 {פמ"מ – 16/5/1999}).

ניתן לבחון אומד רצונו זה של המנוח מהשנים שלאחר גירושיו מהמתנגדת, חייו המשותפים עם המבקשת, למרבית הצער הנתק/היעדר הקשר או הקשר המועט שהיה למנוח הן עם ילדיו הבוגרים והן עם בתו הקטינה, באלו יש ללמוד רבות, ולבסוף, עריכת צוואה אחרת, בה המתנגדת כאמור אינה הזוכה.

ככל שהמנוח לא היה עורך צוואה חדשה לאחר צוואת 2007, היה הרי שיכול והיינו נדרשים לתור אחר אומד דעתו, הדרך היתה קשה יותר, אך לא במקרה זה שלפני, בצירוף אותן נסיבות חייו של המנוח המוכיחים בצורה בהירה לחלוטין מה היה רצונו בטרם פטירתו.

לסיכום, סבורני כי הודעות המנוח אל המתנגדת על כי חפץ להתגרש, צווי ההגנה אשר הוגשו בין הצדדים, הליכי הגירושין, אלו פורטו בכתובים ובפרט הודעת הפירוט המפנה אל סעיפי הסכם הממון עליו חתמו השניים, גם צוואה מאוחרת, די בהן, יחד עם בחינת תום הלב של הצדדים, בחינת סבירות ההכרעה ושיקולי צדק, כדי להוות תחליף להודעת הביטול בכתובים למצווה השני אודות ביטולה של הצוואה ההדדית כפי הוראות הדין, כל זאת על מנת ליישם את רצונו של המנוח.

סוף דבר

אשר על כן ומכל הטעמים אשר פורטו בהרחבה, אני מורה כדלקמן:

הבקשה לקיום צוואת 2007, צוואתו ההדדית של המנוח – נדחית וההתנגדות לה מתקבלת.

הבקשה לקיום צוואת 2021 מתקבלת וההתנגדות לה נדחית.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב -יפו

ת"ע 49989-12-22 פישר נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

המבקשת תגיש פסיקתה לחתימתי כדוגמת טופס 5 לתקנות הירושה.

לאור התוצאה, גם התנהלות המתנגדת, אזי אני מורה כי המתנגדת (פישר סימה) תישא בהוצאות
ההליך בסך 75,000 ₪ אשר ישולמו למבקשת (לניאדו פישר רימונה) בתוך 30 ימים מיום המצאת פסק
דיני זה, שאם לא כן יישא התשלום הפרשי הצמדה וריבית ממועד החיוב ועד התשלום בפועל.

ניתן היתר לפרסום פסק דין זה ללא פרט מזהה כלשהו אודות הצדדים.

המזכירות תסגור את התיק.

ניתן היום, כ' תמוז תשפ"ו, 05 יולי 2026, בהעדר הצדדים.

ארז שני, שופט